

IPARI Kereskedelmi Szociálpolitikai Hírlap

Előfizetési ár:
Évenként: 8 kor. Félévre: 4 kor.SZERKESZTI:
BORUSS MIHÁLY
keresk. és iparkam. felügyelő.LAPKIADÓ:
THAISZ ARTHUR
papiros nagykereskedő.Szerkesztőség: Török Bálint-u. 15.
Kiadóhivatal: Piac-u. 7. Thaisz-üzlet.

A jövő feladatai.

Két esztendei súlyos gazdasági tespedés után kedvezőbb jövőnek hajnalhasadását látjuk, a gazdasági élet égboltozatán. A műhelyek kétségbeesett jajveszékélései kezdenek csillapulni. A pusztulást hozó háborus hangulatok csökkennek, az alkotás munkájának fáklyafényei kezdenek áldást hozó napsugarakká változni. A reménység mécsvilága örömtüzekké változnak s látni fogjuk e tüzes nyelvek mellett a jövő feladatainak megoldásra váró rengeteg sok kérdését.

A pénz olcsóbbodása, ha nem is hozza meg a zavartalan gazdasági életet, de az a törekvés, amely az ipari, kereskedelmi állapotok javulását siet előmozdítani, bizonyos megnyugvást hozott a munkálkodó hatalmas tábor belső életében.

A kisipari állami segélyezések régi, de kevés eredményt mutató rendszerének megváltoztatása, a segítség eszközeinek realisabb keretekbe való szorítása, a kisipari életben mentőóázist jelent s öröm, elégedettséget eredményez — legalább egyelőre — a segítségre szorultak és arra érdemesek körében.

Munkaalkalmak reménységei csillannak föl, csak az érdekeltiségnek kell vigyáznia, hogy a helyi közmunkák kenyérthozó szerződéseit a saját részére biztosíthassa.

Az ipari törvényhozás, amely az ipari gazdasági élet egyik tengeri kigyóját, az ipartörvény revízióját vette sürgősen megoldandó kérdései közzé, kezd bizalmat kelteni a régi rossz rendszertől sokat szenvedett ipari osztály munkálkodó rétegei között. Az egységes ipari törvénytervezet helyett a különálló ipari törvények sorozata fogja rendezni, az iparos és kereskedő világ jogviszonyait.

Az építő és vándoriparról szóló törvénytervezetek már ismertek. Befejezést nyert a kereskedelmi alkalmazottak jogviszonyait rendező törvénytervezet. A hivatásos tényezők bírálatát várja.

Készen vannak, de még nyilvánosságra nem kerültek az iparbiróságról, a fiatalok és női munkások munkaviszonyának szabályozásáról szóló törvénytervezetek. Ezeket fogja követni a munkaviszony általános rendezéséről szóló törvénytervezet.

Meg kell állapítanunk, hogy a felsorolt törvénytervezet-komplexumának ez utóbbi lesz az egyik legnehezebb része. E kérdésnél erős vélemény eltérések várhatók a munkás és munkaadók között.

Szándékkal hagytam utoljára a munkásbiztosítás és betegsegélyezésről szóló törvény revíziójának tervezetét. Ez a törvény egyike a legújabb törvényalkotásoknak s már is megérett a revízióra, az ugyancsak sürgős módosításokra. Az alkalmazottak épügy, mint a munkaadók közönsége egyformán érzi e törvény hiányát, fogyatékoságait. Ritka törvény ért el a közönség körében olyan népszerűtlenséget, mint ez a férc- és alaposság nélküli tákolmány.

Nehéz és nagy, az élet munkásainak óriási anyagi kérdéseit érintik ezek a törvénytervezetek, azonban bizzunk az ipari és kereskedelmi élet hivatásos törvényes intézményeiben, az okos megfontolás és az életet ismerő ipari, kereskedelmi tanácsadók bölcsességében. Mi, akik az iparosok és kereskedők érdekeinek képviselésére alapítottuk vállalkozásunk, résen leszünk és bírálati jogunkkal, figyelmeztető szavunkkal teljesíteni fogjuk nehéz, de felelős kötelességünket.

(B. M.)

IPAR ÉS KERESKEDELEM

Az iparfejlesztés új rendje.

„A Munka” számára írta: **Rác Lajos dr.**
a kereskedelmi és iparkamara II. titkára

Nagyon sokszor halljuk emlegetni, még az érdekek harcán felülálló tudomány fejtegetéseiben is sokszor megnyilatkozik, mint valami határozott elvi igazság: Magyarország agrár állam! Magyarország gazdasági élete a mezőgazdaságra van felépítve, annak sorsával emelkedik vagy hanyatlik, tehát a mezőgazdasági érdeket kell mindig előtérbe segíteni, ezáltal szolgáljuk az ország közérdekeit.

Ez az egész gondolkodás, mindenki előtt, aki elfogulatlanul vizsgálja, nyíltan elárulja, hogy egyoldalú érdekek nyomása alatt torzulva formálódott ki és korántsem oly katégorikus igazság, amint hangoztatni szokták.

Az valóságosan tény, hogy minden ország gazdasági élete végső következtében igen erős gyökérszálakkal a mezőgazdasági termeléshez fűződik. Mindenestre jelentőségben igen lényeges ez a kapcsolat oly országban, amely fejlődésében még nem ért el a különböző termelési ágazatok arányos kiépüléséhez és termelése nagyjából még az őstermelés formáiban mutatkozik.

Ilyen ország Magyarország is. De rövidlátó gazdaságpolitika volna ezért mindig a mezőgazdaság érdekeire tekintve, egyéb termelési ágak érdekeit mellőzni. Akkor, amikor még a múlt század hetvenes éveiben az Északamerikai Egy. Államok is ily gazdasági színvonalon állottak, megmondta egy kiváló amerikai tudós: *Carey*, hogy az oly állam, amelynek sorsa, hogy folyton ősterményeket exportáljon s ezek áráért iparcikket importáljon, a külföldi országaival szemben kettős irányban függő helyzetbe kerül és gazdasági szolgásgát nem bírja lerázni.

Az amerikaiak néhány évtized alatt az addig tulnyomórészt agrár-jellegű gazdasági életükben oly ipari termelést, oly kereskedelmi és hitelforgalmat fejlesztettek öntudatosan, amely egyike a legbámulatraméltóbb emberi társadalmi alkotásoknak. Az amerikai iparos, amerikai kereskedő ma a világ minden részében bátran és szerencsével versenyez.

Nekünk is csak egy utunk van arra, hogy a népek versenyében szilárdul megállhassunk: *iparunk és kereskedelmünk fejlesztésével kiépíteni csonka gazdasági életrendszerünket.*

E cél elérésére ugyan közvetlenül a szükséges eszközökben és aközökben vannak eltérések az ipar-kereskedelem és az őstermelés érdekei közt, de e gazdaságpolitika végeredményében nem kíván a mezőgazdasági érdekek pusztulásával sikert aratni. Az ipar-kereskedelem érdekeiből is fontos, hogy őstermelésünk vévőserege fizetőképese legyen. Másrészt az őstermelésnek is lényeges, hogy fizetőképesebb fogyasztóközönsége izmosodjék az ipar és kereskedelem népességében. — Okos statisztikai és gazdasági politikai számítások mutatták ki, hogy öntudatos és nem korlátozott állami ipar és keres-

kedelempolitika révén iparunk és kereskedelmünk fogyasztása oly mérvben fokozódna, hogy őstermelésünk nem volna többé kénytelen, legfőleg csekély mértékben terményei és állatai exportálására, itthon is kellő színvonalon lehetővé válna azok értékesítése. Mert korántsem azt jelenteli például mai nagy buzakivitelünk, hogy már az nálunk abszolút fölösleges és nincsen kenyérré éhes száj, hanem azt, hogy itthon emberek milliói nem képesek megfizetni annak árát, kereset hiányában.

Ily messze jövőbe tekintő megfontolások alapozzák meg a magyar állam gazdaságpolitikájának azon irányát, amelyet *iparfejlesztési politikának* szoktunk nevezni.

A magyar állami iparfejlesztési törekvések több évtized óta, folytonos fejlődés útján haladnak. Ha az állami zárszámadások számtalmegein tekintünk át, a nyolcvanas évek néhány százazres tételei helyén ma milliókat találunk.

Két főirányban törekedett az állam iparunk fejlesztésére.

Egyik: a *nagyipar* megeremtése. Sok irányban teljesen hiányzó iparágakat meghonosítani, másrészt meglévőket továbbfejlesztési törekedvén. Mint ily kísérleteknél természetes, sokszor vált az áldozat és fáradozás meddővé is. Azonban általában azt lehet mondani, hogy az állami iparfejlesztési akciónak kiváló eredményei mutatkoznak nagyiparunk rendszerének kiépítése és kifejlesztése terén. Ugy, hogy az iparfejlesztés módjának és eszközeinek ez irányban megváltoztatása nem is szükséges.

Egészen másként van ez a másik irányban: a *kisipar fejlesztés* terén, ahol az állam a pusztulástól fenyegetett kisipar megtartására, megerősítésére és továbbfejlesztésére törekszik. Erre eszközökül egyrészt a szaktudás fokozására szolgáló *tanfolyamokat* használja, melyek e célra kiváló sikerrel be is váltak. Másik eszköze a gépek adományozása volt. Ezen szubvenzió-rendszer azonban már sok okot adott aggodalomra, sikere tekintetében.

A kisipari gépsegélyezéseknél a kamarák és az ipartestületek mindenkor nagy gondtal és megfontolással jártak el, mégis tapasztalható volt, hogy ez iparfejlesztési akció, nagy költsége dacára, nem jár kellő sikerrel. Voltak idők, mikor kerülő uton, illetéktelen befolyások térítették el helyes utjáról a kiadásra kerülő szubvenziót. Másrészt sok iparos ajándék gyanánt kereste és óhajtotta; olyanok törték magukat utánna, akik megnyervén, vagy gazdasági vagy képzettségbeli erőtlenségük miatt kihasználni nem tudták. Másokat tulzásba sodort, légvárat építve még régi kismérvű vállalatukat is bajba sodorták.

Mindezeket okulva, évek óta minden illetékes tényező vállvetve dolgozott a kisiparfejlesztés czélszerűbb rendszere kialakításán.

A debreczeni ker. és iparkamara 1911. évben ez érdekében hatalmas statisztikai munkálattal, gyakorlati és tudományos okfejtéssel törekedett e czélt szolgáltni.

Kedvezőtlen közviszonyaink, sajnos, hosszú ideig lesodorták e feladatot is a megvalósulás útjáról.

Most végre a kereskedelemügyi miniszterium, beható előkészítő munka után, megállapodott ez új rendszerre nézve.

Részletes ismertetését fogjuk még ez új rendszernek adni. Most is kiemelni kívánjuk azonban, hogy nagyon helyesen átfurmálta a gépsegély ingyenes osztását oly módon, hogy ezentul bármelyik megbízható és szakmája fejlesztésére képes iparos igénybe veheti az állam gépsegélyét, nem ingyen, hanem hosszabb törlesztésre nyervén azokat. Ezáltal a levegőbe kapkodó, ajándékravágyó, de nem fejlődésképes egyének helyett az ipar, az üzlet kívánalmainak megfelelőbb iparosok elősegítése lesz tömegesen biztosítható.

Azonkivül az iparosok szakképzésének fejlesztésére szolgáló tanfolyamok ezentul is még fokozottabban fognak e célra alkalmaztatni. És az iparosság termelési, beszerzési és árusítási stb. szervezkedései az eddigi rendszerrel nyerhetnek támogatást.

A mai súlyos gazdasági helyzetben különösen fenyegetett kisiparunk érdekében örömmel fogadhatjuk e jó reményt igéző reformot és kívánjuk, hogy legteljesebb siker kövesse. Beóthy László kereskedelemügyi miniszter, ha beválnak e remények, a magyar kisipar körében örök emlékeztető lesz és nemzeti érdekeink szempontjából is kiválóan, hálánkra lesz méltó.

A munkásbiztosító-járulék föl-emelése. A munkaalkalom csökkenése még jobban megingatta a munkásbetegsegítő s a munkásbiztosító pénztárakat, mint az előző években. Az iparos, gyáros és vállalkozó a jelenlegi súlyos állapot közben megismerhette, mily elviselhetetlen teher ránézve a biztosítás járulékának megszabott kulcsa. A hirtelen jött hitelmegvonás nem sodorta az iparost és kereskedőt oly nehéz válságba, mint a megszorult betegsegítőpénztár kiméletlen eljárása a járulék befizetése miatt. A bank s a többi magánhitelező számolt a rendkívüli állapottal, *de a pénztárak könyörtelenek voltak: ha másképen nem értek célt, minden esetben végrehajtást kértek.* Még az adónál is jobban nyomja a munkaadót a betegsegítő díj nagysága. Számítás szerint a *munkaadó befizetése tizenötszörte nagyobb az állami adónál* és most ennek dacára is Pestről vesszük az első hirt, hogy a betegsegélyező pénztári illetéket az o'tani pénztárnál felemelik. Jó lesz részen lenni tehát, hogyha Debreczenben ilyen féle hangok hallatszanának, akkor idején elvágják az érdekeltek annak lehetőségét.

A kisiparos megbízhatósága. A belügyminiszter érdekes és példaadó döntéssel kelt legutóbb a kisipar védelmére.

Az eset a következő: Szombathely város közigazgatási internátust létesít; az építkezéssel munkálatra kiírt pályázatnál mellőzték a kisiparosok ajánlatát és a munkát egy fővállalkozóra bízták. A döntést azzal indokolta a város képviselőtestülete, hogy a kisiparos mulasztása folytán nem lehet számítani a munka kellő időben való befejezésére. A szombathelyi ipartestület a határozat ellen fölébeztett. A belügyminiszter most érkezett leiratában kijelenti, hogy nem tartja helyénvalónak a városi hatóságnak a kisiparosok megbízhatósága felől táplált véleményét. Az internátus építéséhez közben hozzáfogott a generálvállalkozó, így tehát a miniszter csak arról kér most már tájékoztatást, miként lehetne a kisiparosokat az építkezés további folyamán részeltetni. Egyben megőrjíti a várost s figyelmezteti, hogy a közszállítási szabályrendeletre alkalmazkodják. A miniszternek ez a helyes, okos és méltányos döntése, reméljük, nem marad hatás nélkül azokra a közhatóságokra, amelyek igen gyakran kényelemszeretettel előnyt adnak a generálvállalkozóknak a szakipar rovására, a közszállítási szabályzat sérelmével is. A lecke nem volt fölösleges és bizonyára üdvös lesz nemcsak az ipar, hanem az építető és beszerző hatóságok szempontjából is.

A bőrfeldolgozó iparosok országos gyűlése. A budapesti cipész ipartestület és a Magyar Cipőgyárosok Országos Egyesülete hétfőn délután országos gyűlést tartottak, amelyen a bőrkartell ellen foglaltak állást. Dr. Mahler Lénárt főtitkár előterjesztéséhez a magyar cipőkecskedők egyesülete nevében Fohn Ábrahám, a bőrkereskedők nevében dr. Marton Sándor, végül Paskievics Sz., a zágrábi kereskedelmi és iparkamarai titkár szölközött hozzá. Dr. Vázsonyi Vilmos országgyűlési képviselő hangoztatta, hogy a kartellek kinövései ellen nálunk is törvényes intézkedésekre van szükség. Az érdekelt ipartestületek képviselőinek felszólalásai után egyhatározatot fogadtak el, amely szerint a bőrkartell az árat jogosulatlanul emeli és a külföldi importot mozditja elő: épen ezért a kormány még a legközelebbi szerződések megkötése előtt, igyekezzen a bőrvámok leszállítását kieszközölni. A bőrfeldolgozó iparosok érdekeinek megvédésére akció indítandó, amelybe a városok országgyűlési képviselőit is be kell vonni.

Uj törvény az ipari tulajdonjog védelméről. Ismeretes, hogy az országgyűlés a legutóbbi ülészakban beczikelyezte washingtoni konferenciának a védjegyek nemzetközi lajstromozása tárgyában hozott megállapodásait és hogy ezzel kapcsolatban a találmányi szabádmakról, továbbá a védjegyek oltalmáról szóló hazai törvények módosítása és kiegészítése vált szükségessé. Ezt a módosító és kiegészítő törvényt az országgyűlés annak idején megszavazta és most a hivatalos mint 1913. évi XII. törvénycikket közli a szentesítési záradékkal együtt.

A debreczeni cipésziparosok szervezkedése. A cipész kisiparosoknak egyre nehezedik a helyzete. A kül- és belföldi cipőgyárak, ezeknek fölütött fióküzletei a versenyből teljesen kiszorították a kisiparosokat, a bőrkartell pedig nehéz megpróbáltatások békóiba verte ugy a kisiparosokat, mint a közvetítő kereskedelmet. Érzik ezt a debreczeni cipész iparosok is és méltán látják ennek tarthatatlanságát. Arról kell tehát gondoskodniok, hogy a hatalmas megpróbáltatásokkal szemben ők magok is szervezkedjenek. Ez a szervezkedés hozhatja meg nekik egyedül a versenyképesség erejét és a további kitartást, mert a szervezkedés csak erőgyűjtés, de nem orvosság, csak életet adó injekció, ahoz a küzdelemhez, amit az egységes nagyobb erővel szembenkell megküzdeni, az egyesített sok-sok kísérőnek Egyesülni akarnak tehát. hogy közös műhely keretében munkát gyűjtve egy mindenkiért és mindenki egyért dolgozzon. **Széplaky és Szatmáry** mesterek vezetése alatt e tárgyban küldöttség tisztelgett a kamaránál, ahol **Széplaky** majd **Szatmári** fejtették ki óhajaikat és kérték a kamara támogatását. A küldöttséget Szávay titkár fogadta, biztosítván a cipészeket jóindulatáról.

A záróra a kereskedelemben. A kereskedelmi miniszterium az érdekeltek sok évi küzdelme után elkészült az üzletek zárójáról szóló törvényjavaslattal. Hir szerint legközelebb az ipartanács foglalozik a javaslattal és már május első napjaiban a parlament is tárgyalni fogja. — A kereskedelmi alkalmazottak országos egyesülete tárgyalta a miniszter által neki is megküldött javaslatot nagy érdeklődés kíséretében és különösen a következő kívánalmak teljesítését kéri a legnyomatékosabban: az éjjeli minimális pihenőnek megszakíthatatlan 11 órában való megállapítását, a zárórának a vidékre való kiterjesztését és az irodai munkaidőnek a szabályozását. Különös súly helyezendő a szombati korai zárásra, mert ez előfeltétele a vasárnapi munkaszünet teljes élvezetének. Elhatározta végül az egyesület, hogy a legenergikusabban fog küzdeni a fűszerkereskedőségek valóban szánalmas és tarthatatlan helyzetének megjavításáért.

Országos kiállítás gondolatát vetette fel a földmívelési miniszter indítványára a miniszter tanács. Magyarország 20 évi ipari produkciói lennének a kiállításon bemutatva. A rossz gazdasági viszonyok közepett, egy kecsgetető kilátás, amely felfogja frissíteni az ipari élet verseny ambícióit. Ipari körökben a szállítá-

eszméjét szimpatikusan fogadták. A kiállítás 1916-ban lesz.

Az alkalmi és átmeneti kereskedések ellen. Az utóbbi időben gyakran ismétlődő jelenség városunkban, hogy idegen egyének rendes kereskedésre váltott iparigazolvány alapján tulajdonképen különféle kiselejtezett vagy silány minőségű árukból alkalmi üzletet vagy vándorraktárt nyitnak. Ezen alkalmi üzletesek és vándorraktárosok az állandóan letelepedett s a közterheket viselő szolid kereskedelemnek rendkívüli károkat okoznak, mert egyrészt a vevőket vonják el tőlük, másrészt pedig silány áruikkal megingatják a közönség bizalmát a rendes helyi kereskedőkkel szemben is. Különösen veszélyes azonban az alkalmi üzletek és vándorraktárak ezen hadjárata helyi kereskedelmünkre a mostani válságos időben. Ezen visszaéléseket elkövető üzletek alkalmi üzleti vagy vándorraktári minősége könnyen megállapítható. A cég táblán nem a kereskedő czége szerepel, hanem valamely, a közönség megtévesztésére alkalmas hangzatos felírás pl. „Olcsó cipőeladás“, „Partie cipőeladás“. Az üzlethelyiség addig üresen állott vagy a régi cég megszűnése folytán hirtelen megüresedett s a régi cég tábla még az üzlethelyiség felett van s az új „Olcsó cipőeladás“ csábító felírás vászna a régi cég tábla fölött van kifüggesztve. Bent az üzletben nyoma sincs a rendes, állandó kereskedőnél megszokott üzleti berendezésnek és rendnek. Az egész boltban vásári rendtelenség uralkodik, minden csak azt bizonyítja, hogy az üzlettulajdonos csak rövid ideig szándékszik üzletét folytatni. Az üzlethelyiség május elsejére kiadó, sőt egyik vándorraktár kirakatában az üzlethelyiség kiadó voltát hirdető felírás is ki van ragasztva. A kamara e visszaélésekre, az összes idetartozó rendeletek ismertető átiratban hívta föl az iparhatóság figyelmét, amely ezt nyomban vizsgálat tárgyává tette s 300—300 korona büntetés, illetve 15—15 napi elzárásra átváltoztatható büntetésre ítélte a főnti módon visszaélt kereskedőket. Ezenkívül az üzletüket azonnal be kellett zárniok. A tisztességes kereskedelem ily módoni megvédése példát statuált a jövőre nézve is.

15 év óta fennálló előnyösen ismert jóhírnevű

ékszer üzletemet

a városi bérházban balra helyeztem át és a mai kor igényeinek megfelelően újonnan rendeztem be. Finom brilliánt ékszerek, modern arany, ezüst áruk dus választékban. Miért is a nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

Pintér Gusztáv

ékszerész és órász.

RÁCZ JÁNOS ingatlan adásvételi irodáját és általános ügynökségét **KOSSUTH-U. 58. SZÁM ALÁ HELYEZTE ÁT.** Foglalkozik ingatlan

adásvételek és pénzkölcsönök szerzésével kisebb és nagyobb földbirtokok, házak, szállók korcsmák és üzletek előjegyzésben vannak

SOCIÁLPOLITIKA.

A munka sociológiája.

„A Munka” számára írta: *Legányi Gyula dr.*
a debreczeni társadalomtudományi kör elnöke.

A munka élettani szempontból nem feltétlenül szükséges, mert a testi fejlődés anélkül is a természet rendje szerint megy végbe, mutatja az egész szerves világ, a növény és állatország, továbbá az ős állapotban élő ember és végre a vagyonos osztály.

Hogy a munka nemesít, csak a vagyonos osztály találmánya a dolgozó osztály csitítására, kik a dologtalanok helyett is kénytelenek dolgozni. A nemes nem dolgozik, az csak a paraszt kötelessége. A kultúra úgy hozta magával, hogy az ember fölös fáradsággal keresi kenyerét. Még ma is úgy van. Ha igazi kultúra lesz a világon, elesik a fölös fáradság.

A munka tehát nem élettani, hanem csak gazdasági, helyesbben társadalmi szempontból szükséges, amennyiben az a társadalmi életnek elengedhetetlen kelléke. A társadalom a maga szükségleteit csakis munka útján tudja kielégíteni, ha a munka szünetel, a szükségletek kielégítése is megakad. A munka tehát társadalmi feladat.

Az ország vagyonának is egyetlen forrása a munka. A vagyon nem egyéb, mint a szükségletek kielégítésének az eszköze, erre pedig csak a munka termékei szolgálnak. Innen az a tény, hogy az iparos országok vagyonosabbak, mint a mezőgazdaságiak, mert kétszerte, háromszorosa nagyobb munkatermékekkel rendelkeznek s így a társadalmi szükségleteket jobban tudják kielégíteni, helyesebben csakis ők tudják kielégíteni, amennyiben a mezőgazdasági országok ma már csakis vásárló piaczaik, azaz gyarmataik az iparos országoknak.

Igy a munkának a politikai jelentősége is nagy és mai időben gyakorlati alkalmazást nyer, amennyiben ma már nem szokták az idegen országokat fegyverrel, hanem csak iparral meghódítani, szóval csak a piaczat biztosítani.

És bár, amint láttuk, gazdasági és politikai jelentősége van a munkának, sőt csakis neki van, mert rajta kívül nincs más tényező, amely a társadalmi életet biztosíthatná, nincsen semmi tekintélye, annyira, hogy még ma is az utolsó negyedik rendet alkotja a munkásosztály. És cenzusa sincs a munkának, holott ő a vagyon forrása. Csakis a vagyon van fölruházva virilizmussal és cenzussal.

A munkának ez az elnyomása, régi keletű, de szerencsére soká nem tarthat ez a társadalmatlan helyzet, amely magát a társadalmi fejlődést is meggátolja.

Szerencsére van egy társadalmi tényező, amely hovatovább jobban érzeti hatását s fokozatosan megérdemelt magas polczra emeli a munkát. Ez a társadalmi munkamegosztás. Ez a tényező napról-napra több embert kényszerít a munkában való részvételre és ez az erőművi folyamat mindaddig tart, amíg szét nem törí azokat a korlátokat, amelyek a negyedik rend előrenyomulását megakasztják.

A társadalmi munkamegosztás kezdetben differenciáló tényező gyanánt hatott a herékre és munkás elemekre, azaz kisajátító és kisajátítottakra bontotta a társadalmat. Ez a differenciáló művelet rövid időn belül eléri végső alakulását s átcsap az integrálásba, azaz az egységesítésbe.

A munkamegosztás megteremti az együvértartozás, a szolidaritás érzetét s ennek végső eredményeként megszűnik az osztályokra tagozódás. Az integrálás elvénél fogva az egy osztályba tartozás lesz a társadalmi átalakulás végső állomása. A munkásosztály anyagi és politikai fajsúlya megnövekedik annyira, hogy magába olvasztja az összes társadalmi elemeket s akkor önkényét előáll az a természetes társadalmi helyzet, hogy nem lesz kisajátított, hanem kiki megkapja munkája teljes bérét. Ez a teljes bér pedig nem egyéb, mint a munka terméke.

Csakis az osztályratagozódás, meg a kiváltság fosztotta meg eddig a munkát a természetes bérétől s juttatta a munka termékét azok kezébe, akik a munkában részt sem vettek.

Az osztályratagozódás s a kiváltság megszűntével, megszűnik egyúttal a kiváltságnak és a vagyonnak a cenzusa. Ilyen csakis a munkát illeti meg, mert gazdasági s politikai jelentősége csakis neki van.

Ez lesz a munka kora, az aranykor. Akkor nem fölös fáradsággal fogja az ember kenyerét megkeresni, akkor nem lesz inség, nem lesz munkanélküliség. Akkor tudni fogják, hogy a munkaalkalmak szaporítása egyúttal a jólét szaporítása. A mai gazdasági rend csődjét semmi sem mutatja jobban, mint a munkaalkalmak csekély volta s az azzal járó inség és nyomorúság. Képtelenség is azt mondani, hogy nincsen munka, mikor tudjuk, hogy a munka, azaz a munka terméke szaporítja az ország vagyonát.

És ez a képtelenség, ez a fonákság onnan ered, hogy a mai gazdasági rend *egyéni* feladatnak tekint a munkát, holott az, amint fentebb kimutattam, *társadalmi* feladat.

Az egy holdas kis földek.

„A Munka” számára írta: *Szántó Győző.*
a gyáriparosok orsz. szöv. debr. fiókjának elnöke.

A mindennapi küzdelem zaja, amelytől a mostani válságos idők százszerosan visszhangzanak, sem képes elnémitani erős szeretetünket a föld iránt.

Igenis a föld, ez a mérhetetlen kincsek kincse, fénylő ragyogás helyett szürkélő színtelenségben, mely szeretetteljes kezektől munkálva áldásosztója a nagy emberiségnek, ez a népeknek mélységesen hallgatag lelke, melyből szívárványos remények ivelnek a természet megújulásakor. Legyen ez a néhány sorom a földnek dícséret, midőn most ötödször mozgolód-

nak, ébrednek örök erőktől serkenő finom gyökérszálak a *debreczeni kiskertek* kis földek takarói alatt.

Mindinkább egységesebbé kezd válni a mintegy 500 kertbérőcsalád, mely évről-évre fokozódó kedvvel és tudással lát a tavaszi munkakezdethez. Hiába folyik évközben a kedves csetepaté a csőszszel, a kertgazdával, választmánnyal, a természet eredmények különbözőségei szomszédot szomszéd ellen hiába ingerel, grotesk féltékenykedési jelenetek között: mire a természet selymes téli takaróját levette és erői újra bontakoznak, minden el van felejtve, a nagy békebiró, a földhöz való ragaszkodás elsímitott mindent.

Mi sem él emlékezetemben oly frissen mint az, midőn 1908-ban egy a kiskerteket ismertető előadásomban azon reményeknek adtam kifejezést, hogy bármily csalódás érjen az uttöréssel velejáró nehézségekben, egyben bizom megingathatatlanul „*a népnek rajongó szeretetében a földhöz*”. Ezen szeretet is lett fenntartója és fejlesztője ez intézményeknek és ma már köztudattá vált, hogy a kertnek jótékonyan átalakító hatása, a munkás családoknak napi találkozó és szórakozó helye.

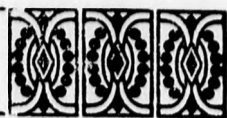
A nemes és testettedző munka a szabad levegőben, a csodatevő természetnek önkéntelen figyelése a nép lelkét kiemeli a köznapi-durvaságból és viszi a magasabb erkölcsi színvonal felé. Emelleti az életfentartás gondjain könnyítve, a kertművelés megadja az állandó birtoklás által a tulajdon gyönyöreit is és a maganevelt termés feledhetetlen érzését is. A gyermekeknek a bársonyos játszótéren való tartózkodása, a szerény anyagi módú szülőre nézve még talán ma meg nem értett nagy áldása.

Mindezen szociális értékeknek megfigyelése arra indította egyesületünket, hogy kísérletet tegyen nagyobb területeknek bérbeadásával. Erre alkalom kínálkozott a városnak a régi téglagyári telep melletti mintegy 50 kat. holdnyi jó minőségű földje kivételével. Ötven családot részlettettünk egy-egy hold földben és most három év után megállapítható már, hogy még nagy részbeni őstermelés mellett is — mert vizellátás híján rendszeres kertművelés nem folytatható — a bérlők a természetmennyel nagyon meg vannak elégedve és földjükhöz rendkívül ragaszkodnak.

Egy-egy hold átlag 250—300 korona tiszta jövedelmet hozott, sőt egyeseknek szorgalmuk és szakértelmüknek megfelelően még többet is, így nyilvánvaló, hogy a mai drágaság és munkanélküliség mellett milyen fontossága van ezen újabb típusnak a „*kisföldnek*”. A bérlők vagyontalan téglagyári munkások és fuvarosok,

VÁROSPOLITIKA.

más ipari munkások kevesebb számban, mert a föld a város központjától távolabb esik.

Debreczen határa bővelkedik ilyen „kisföldek“-re alkalmas területekben, nem kell hozzá képzelődés, hogy évek mulván már most tizszeresen megsokasodva látom lelki szememmel az „egy holdas kispasztorokat“ és hogy mit fog ezen átalakulás jelenteni városunk élmezőnyére és munkásviszonyainak kedvezőbbé tételére, azt a jövő ép úgy fogja beigazolni, mint beigazolta a „kiskertek“ életképességét.

Engem pedig bizóvá tesz propagandában az, hogy semminek sincs biztosabb alapja, mint annak a mi az egyszerű nép lelkének szeretetében épül fel.

Város rendezés.

*

Magyarország városainak egyik legfontosabb és egyúttal legnehezebb feladata ma és a közeljövőben a város rendezés.

A fejlődés során eljutottunk azon korbá, amikor már a városok rendezéséről lehet, sőt helyenként kell gondoskodni s ezen nagy fontosságú ügyet gondosan széles látókörű városi politikával meg kell alapozni.

Akik a művelt nyugatot bejárták, tudják, hogy mily nagy arányú s gondosan meg-alapozott munka folyik ez irányban, különösen a német városokban, hol a műszaki tudomány, karöltve az alapos német pénzügyi szervező tudománnyal, mily mester műveket alkotott, mily széppé tette az egyes német városok régi városrészeit s mily szép új városrészeket teremtett.

Műszaki szempontokból úgy a német, mint az angol városok rendezése nálunk is szolgálhat teljes mértékben mintául.

Pénzügyi szervezés szempontjaiból azonban sajnos, nem utánozhatjuk őket s éppen ezért kell különös-gondoskodásunk tárgyává tenni a kérdést.

A mi anyagi viszonyaink a művelt nyugatéhoz képest illedelmesen nagyon szerénynek mondhatók s nekünk szerény keretekben kell mozognunk. Mozognunk, tennünk azonban kell.

Sokan azon kényelmes álláspontra kívánnak helyezkedni, hogy mivel egy város rendezés óriási pénzszárazattal jár s a magyar városok mind szegények s még a gazdag Debreczennek sem áll módjában e célra áldozni, ne gondoljunk még a város rendezésre, hanem várjunk.

Ugy látszik azonban, hogy ez a gondolkodás országszerte csak a Pakó Pálok és tehetetlenek álláspontja.

Tennünk kell, mert a magyar városok modern fejlődése most kezdő előtt van s a modern fejlődés kezdetén már meg kell vetni a város rendezés alapját, amely a

városok minden közszükségleti intézményével szoros kapcsolatban van sőt azt mondhatjuk, annak alája.

Nagyon helyes a belügyi kormányzatnak azon eljárása, hogy a városokat rendezési, szabályozási tervek megállapítására szorítja. A belügyi kormányzat többszöri sürgetésére alkotta meg Debreczen is a maga szabályozási tervét.

Tennünk kell azért is mert a folyamatban levő öröndetes fejlődés mai kezdő stádiumában a város rendezés nagyobb s nehezebb kérdések pénzügyi része sokkal kedvezőbben oldható meg, mint akár csak tíz-tizenöt év múlva is.

Tennünk kell végre azért is, mert minden magyar embernek hazafias kötelessége oda hatni, hogy városaink fejlődjenek és pedig okosan fejlődjenek.

Azt mondhatja az igen tisztelt olvasó, hogy mind igen szépek ezek, de hát azt kellene elmondani, hogy tegyünk valamit?

Meg próbálom azt is elmondani.

Ennek a nagyfontosságú kérdésnek elsősorban országosan kell megvetni az alapját. Talán most a közigazgatási törvény revíziója alkalmával, ha a politikai intencziók mellett jutna egy kis idő ennek a fontos kérdésnek is, meg lehetne oldani.

A vagyon szerzés kérdéséről el kell különíteni a város rendezés céljaira szolgáló szerzési és elidegenítési kérdéseket, melyek legtöbbször a gyors lebonyolításban nagy pénzügyi előnyöket nyújtanak s voltaképpen oly mozgó és változó vagyont képeznek, melyek a városi vagyon fételes szaporodását vagy kevesbedését nem szolgálják s osak az általános rendezéssel járó általános értékelkedés útján gyakorolnak befolyást a városi vagyonra.

Amint a városi vagyon gondos őrzését az új törvényben is szükségesnek tartjuk, bár némileg önállóbb városi hatáskörrel, épp oly szükséges hogy a város rendezési adásvételek elimináltassanak a városi vagyon kezelés procedurái alól.

Ezen alapelv mellett a belügyi kormány vezetői bizonytalán megtalálják a módját a megoldásnak.

Hiba volna azonban, ha a város rendezési ügyek kezelésére a vagyon kezelés mai mintájára minden rendeletre kiterjedő ugyszólván bürokratikus kezelési szabályok dolgoztatnának ki.

Hiba volna ez azért, mert a város rendezési kérdések megoldásánál minden magyar városnak az ő speciális viszonyaihoz kell alkalmazkodni s a város rendezési kérdések kerestülvitelénél aligha lehet a magyar városokban két egyező esetre mutatni.

A városoknak teljes és szigorú ellenőrzés mellett és pedig kormányhatósági ellenőrzés mellett szabadkezet kell biztosítani a városrendezési kérdések kerestülvitelénél.

A városok közönsége által elfogadott s

a kormány által jóváhagyott szab. terv. kerestülvitelére vagy a város közönsége által meghatározott városrendezési vételek kerestülvitelére bizonyos forgó tőke bocsáttassék egy bizottság (közmunka tanács a fővárosnál; kormánybiztosság Szegeden) rendelkezésére, a mely bizottság mint mondám a legnagyobb s legszigorubb ellenőrzés és felelősség mellett önállóan intézné a városrendezési kérdéseket s egy-egy részlet befejeztével bemutatná a rendezés mérlegét.

Ennek a két fontos alaptételnek mielőbbi megalkotása szükséges. Ha ez meg lesz, beszélhetünk városrendezésről.

Hogy ezen két alaptétel részletei milyenek legyenek, ha szükség lesz reá, kifogjuk fejteni illetékes helyen.

Regulator.

A városi jövedelmek fokozása.

Debreczen városa, a fejlődő kultúra alkotó irányítása folytán, az utóbbi néhány év alatt oly tervszerű fejlesztési programot dolgozott ki, amelyek végrehajtása, természetszerűen a tervek sokasága és nagyaránya miatt, még a gazdag Debreczen anyagi egyensúlyát is megbillenti s az egyensúly visszaállításához kölcsönhöz kell fordulni. Hogy a kölcsönök lebonyolítása éppen a súlyos pénzügyi viszonyok idejére esik, annak az újabb áramlatok által kivégzett régi rendszer az oka és az adminisztráció kezelőinek fogyatékos előrelátása.

Az alkotás munkájának azonban programmszerű végzése ma már olyan sürgős, hogy a nehéz viszonyok gyászos hónapjait sem lehet kivárni. Tenni, pénzt szerezni és alkotni kell. Természetes, hogy kell, mert különben úgy elmaradunk a többi nagy városok fejlődő rohamlépései miatt, hogy mulasztásunk nem is tudjuk pótolni. A tanács feladata, hogy gondoskodjék a fedezetek előteremtéséről. Egy ut áll előtte: a városi pótdadó emelése. De vajjon ezzel a lépéssel meg lehet-e oldani teljesen a fedezetek szükségzerű kérdését? Nem. A város jövedelmének fokozására a pótdádon kívül — nem szólva a városi iparvállalatok fejlesztéséről, mert ezt a konkurrencziát ugyis elvből kifogásoljuk — két mód látszik alkalmasnak: a városi vagyonrészek fokozottabb értékesítése és új jövedelmek teremtése. Ez utóbbiról akarok beszélni.

Persze most az következik, hogy nagyot néznek és azt kérdezik, miből új jövedelmeket, ha már „A Munka“ elve szerint újabb városi korcsmát sem lehet nyitni, ha több téglát sem lehet vetni stb. Én azt mondom, vessen a város több téglát, de magának és ne a nagyközönségnek. A készített téglákat fordítsa a városi építkezésekre, amelyek ugyis adós-

TÓTH ISTVÁN női szabó, Csapó-utca 41 szám alatt **varrodáját megnyitotta.**

☒ Készít legdivatosabb Costümöket francia ruhákat a legjutányosabb árért. ☒

ságra készülnek és a téglát e városi építkezések vagy azok vállalkozói részére tisztán, a bekerülési árért bobsássa rendelkezésére. Ha ez így lesz, ez is *jövedelem szaporítást jelent*, mert a városi építkezéseknél az épület anyaga, a téglák ilyen kedvező körülmények között kerül a vállalkozó kezére, természetesen következik, hogy az építkezés olcsóbb lesz s ha ez így áll, akkor kevesebb kölcsönre van szükség, kevesebb pótdó emelésre, mert ugyebár kevesebb lesz a tőketartozás és kisebb lesz a teher kamata. Én ebben azért nem látok nehézséget, mert az adózó gyárosok nem törődnek azzal, ha a városi gyárak nem fognak haszonra dolgozni, akkor nem akad felügyelő-biztosági tag, mert nem lesz jutalék.

De menjünk tovább. A városi jövedelmek fokozására új adótényezőket, új adóalanyokat kell keresni. Hát ez mi a csoda, gondolják ezt sokan. Pedig csak egy kis tárgyilagos szemlét kell tartani, látni fogjuk, hogy ez nem csoda, hanem valóság. Azt hiszem, a tekintetes városi tanács minden egyes tagjának, tovább megyek minden egyes alkalmazottjának van életbiztosítása, a vagyonosabbaknak tűz-, kár- vagy nem tudom én, de biztosítása. Horribilis összegeket fizetnek be, a biztosítások telhetetlen molochja pedig elnyeli a díjakat és most kérdezzük, hova kerülnek ezek a sulyos milliók? Megsugom! *Budapestre*

És még te kedves cipész, kerékgyártó vagy kovács polgártársam a te szerény, de ugyancsak kiizzadt jövedelmed után megfizeted az államnak, a városnak, az egyháznak, a kamarának, az ipartestületnek és még tudom is én minek a téged illető közterhet, addig ezek a milliós vállalkozások megfizetik szintén ezeket a terheket, *de nem itt, hanem Budapest székesfővárosnak, szóval itt adót nem fizetnek, tehermentesen élnek, járnak, kelnek* és talán jobban követelik az illatos levegőjü városligetet s több jussot formálnak az aszfalt járdához, mint te kedves, szerény, dolgozó és adózó polgártársam.

Ugye te egyszerű, de becsületes polgártársam erre azt fogod mondani, hogy ez mégse járja, hogy valaki itt keresi a kenyerének tekintélyes falatait, e városban szedi össze összpontosított alkalmazottaival a rengeteg sok milliót és a busás jövedelem után nem itt, hanem más városban adózik. Fizesse ott is a közterhet, *de az itteni üzletkötése után itt rójjá le a kötelességét az államnak is, meg a várossal szemben is.* Hát én is azt mondom.

A keresztülvitel nehéz, de nem lehetetlen. Nem hiszem, hogy egy megindított országos mozgalom e kérdésben eredményre ne vezetne. Vagy melyik város volna, amely jövedelmének fokozására nem csatlakoznék egy ily akcióhoz s kérdezem, miért ne indíthatná meg ez akciót e nagy tekintélyű város vezető emberei?

Azt, hogy e kereskedelmi vállalkozások Budapesten adózzanak, a főváros jövedelmének a fokozására a pesti urak és törvénycsinálók okoskodták ki annak idején. De Budapest már nagygyá lett és következhetnek a vidéki városok is. A törvény is módot ad ehhez, mert azt mondja, hogy azon ipar vagy kereskedelmi üzletek, ahol a fióktelep nem azonos a vállalat székhelyével, a közterhek *ből 80% a fióktelep székhelyén, 20% a vállalat főüzlete székhelyén fizetendő.* Ez áll minden más üzleti vállalkozásra, csak éppen a biztosítási intézetekre nem, pedig *Debreczennek fejlődésével az üzleti jövedelmeknek egy tekintélyes részét éppen ezek a vállalkozások vágják zsebre.* Új házakkal, új berendezésekkel szemben újabb biztosítási ügyletek keletkeznek. Világos tehát, hogy az ugyszólván befektetés nélkül dolgozó vállalatok jogtalanul és igazságtalanul menekülnek a helyi közterhek alól. *Ebben a kérdésben tehát akció. sürgős, közös országos városi akciót kérünk.* Majd meglátjuk akad-e a városban képviselőtestületi tag, aki ezt a kérdést porondra veti. Azt hiszem, hogy ezzel a városnak tekintélyes százezrek folynának a kasszájába.

És még egyet. *A Fried és Adorján cég elvitte Debreczen millióit és kérdezzük, mit fizetett a városi közterhekbe? Erre azt felelik természetesen, nem fizethetett semmit sem, mert a közigazgatási bíróság leírta az állami adóját. De vajjon miért? Ezt is szeretném tudni. Majd még erre is rákerül a sor, egyelőre csak annyit, hogy a város kára itt 7650 korona.*

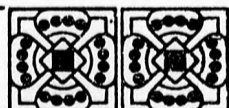
Pöröly.

A debreczeni színház jövője. Ismeretes, hogy a debreczeni színház újjáépítése tárgyában hozott határozatot megfellebbezték. Küldöttségek jönnek-mennek ez ügyben a miniszterhez. Egyik a közgyűlési határozat mellett, a másik ellene. Beavatott helyről nyert értesülés szerint azonban a közgyűlési *határozat jóváhagyása bizonyos. Munkánélküliségről beszélünk és a munkaaltsalmak ellen cselekszünk.*

Karczag nagyközség a városi törvény megalkotása a legtöbb rendezett tanácsu városban anyagi csődöt jelentett. Így történik aztán, hogy egyes helyeken, a többek között Szoboszlón és a közeli Karczagon is mozgolódás történt nagyközséggé való visszafejlődés iránt. Sőt, mint értesülünk Karczag már nagy többséggel ki is mondta. Érdeklődtünk a belügyminiszteriumban az ily értelemben hozott határozatok kormányhatósági megerősítése iránt, ahol azt a fölvilágosítást kaptuk, hogy a *városi törvény hatása alatt hozott ily határozatok semmiesetre sem kerülnek jóváhagyás alá*

Kamara, testületek, mérnökegylet.

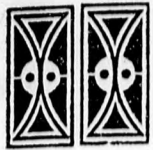
A debreczeni mérnökök gyűlése. A magyar mérnök és építészegylet debreczeni osztálya április hó 27-én d. e. 10 órakor tartotta meg *ezidei közgyűlését* a városháza dísztermében *Aczél Géza* főmérnök elnöklete alatt. *Sztankay F. Béla* titkár tartalmas beszámolója után az új alapszabályok vétettek tárgyalás alá, amelyeket *Székely Ferencz* felügyelő, *Jármay Tamás* főmérnök és *Czverdely* mérnök hozzászólása után némi változással a közgyűlés el is fogadott. *A pénztári jelentés* tudomásulvétele után a választásokat ejtették meg, a melynek során *Jármay Tamás* és *Sztankay Béla* alelnökökké, *Fekete Lajos* titkárrá, *Biczó Gyula* és *Susnik József* számvizsgálókká választottak *Aczél Géza* rendkívül meleg és hangulatos zárszavai után a közgyűlés

az elnök éltetésével ért véget. Ezzel kapcsolatosan említjük meg azt is, hogy az egylet május hó 11 és 12-én *tanulmányi kirándulást rendez*, Nagybánya és Felsőbánya városok környékére az ott levő állami művek, vízvezeték, festőiskola s. b. megtekintésére. Jelentkezéseket május hó 3-ig még elfogad *Fekete Lajos* titkár.

Kedvezményes utazás a Tavaszi Vásárra. A budapesti keresk. és iparkamara által Budapesten május 7—13 napokon rendezendő Tavaszi Vásár, mint a magyar ipar mintabemutató vására különösen kedvező alkalom a beszerzési források iránt érdeklődő kereskedők tájékozására és iparosoknak okulására. Különösen ajánlatos tehát annak megtekintése. Hogy ezt a kamara megkönnyítse, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter engedélyével kedvezményes vasuti jegyváltásra jogosító igazolványokat ad ki, melyekkel

II-od osztályban III-ad osztályu egész jeggyel lehet utazni. Ezen igazolványokat igénylők jelentsék ezt torlódás elkerüléséért sürgősen a debreczeni keresk. és iparkamaránál, küldjék be jegyutalvány illeték és bélyegdij 55 fillérenyi költségét és az utalványt névre kiállítva kieszközli a kamara részükre. Figyelembe ajánlja a kamara, hogy a visszautazásra az igazolvány csak úgy érvényes, ha a Tavaszi Vásár irodájában a vásár tartama alatt (Városligeti Iparcsarnokban) lebélyegeztetik.

Háziipari tanfolyamok. A debreczeni kamara cirka 39000 korona államsegélyt eszközölt ki az elmúlt tételre háziipari tanfolyam céljaira. A faragó és a kötőfonó tanfolyamok már márczius végével bezárultak, míg a szalmafonó tanfolyamok befejezése most van napirenden. Ezek közül a *szajoli* tanfolyam vasárnap zárult. 800 drb. diszes tárgy került

Pénz és Hitelügyek.

kiállításra. — A többi tanfolyam és pedig *Kaba* és *Feketeardó* május elsején, *Halmi* és *nagykállói* pedig május 4-én fog záródni.

A szerb bojkott. A balkáni államok legharcziasabb és legértéktelenebb nemzete a szerb. Belgrádi kamarája utján világgá hirdette, hogy a monarchia, így Magyarország ipari termékei ellen is bojkottot szervez, ha a háborusdi jókedvébe bele nem nyugszunk. Ezt a határozatot a horvát kamaráknak is megküldték. Az eszéki kamara kezdeményezése folytán az ország összes kamarái foglalkozni fognak a május elsején tartandó kamarai értekezleten a szerb bojkottal. Előreláthatólag erélyes és az ország kereskedelmi és ipari életére nézve fontos határozatokkal fogják az elhamarkodott bojkott háborusdi elejét venni.

Szövetkezeti fuziók módja.

„A Munka” számára írta: *Kuthy Sándor dr.*
ügyvéd, a Gyáriparosok helyi szöv. titkára.

Az Osztrák-Magyar Bank debreczeni fiókja által kezdeményezett akció, melynek célja a debreczeni szövetkezetek abnormis nagy számát megfelelő egyesülések, illetve beolvadások által apasztani, helyes mederben indult meg. Négy öt erősebb szövetkezet köré csoportosulnak a többiek s ha sok szövetkezet egyelőre csak néma szemlélője is a fuzionális törekvéseknek, bizonyos, hogy 1—2 egysülés sikere azokat is buzdítani fogja az egyesülésre.

Nagy kérdés azonban, mily módon történjék az egyesülés. A szövetkezet sajátos szervezete speciális megoldást kíván, mely sokkal bonyolultabb, mint p. o. a részvénytársaságok egyesülése.

Az egyesülés legegyszerűbb módja az, hogy egyik szövetkezet a másikat felszámoltatja. A felszámoló szövetkezet új évtársulatot nem kezd s automatizce 3—5 év alatt aszerint, hogy hány éves az évtársulat, részenként szűnik meg a szövetkezet. A felszámoltató szövetkezet csak asszisztál, csak ép a maga apparátusát adja oda a felszámolóhoz, a könyveket külön-külön vezetik.

Rendes viszonyok közt ez a leghelyesebb mód; ma azonban legkevésbé célszerű, sőt az adósokra egyenesen káros. Mert a kihelyezéseknek ép a legjobb része: a jelzálogilag biztosított követelések nem egy, hanem 2—3 évtársulat alatt, tehát 6—12 év alatt törlesztetnek le. Az évtársulat lejártával, tehát a 3—5 év végén, a felszámoltató szövetkezet egyszerre

kell, hogy bekövetelje a hátralékot. Nagyon kétes, hogy talál-e a szorongatott adós más hitelezőt, aki átveszi. Még kétesebb az eredmény, ha a lebonyolítás gyorsabban történik, 2—3 év alatt: a legjobb anyag is felében értéktelenné válik.

Sokkal célravezetőbb a fuzió. Itt is lehet a beolvadó szövetkezet igazgatósága szempontjából külön vezetni a könyveket, de mindkét szövetkezetnek érdeke azonos lévén, nem sietnek a régi ügyletek lebonyolításával, mert a veszteséget közösen viselik.

Ámde erre nem igen vannak tekintettel a szövetkezetek; törekvésük elsősorban az, hogy igazgatóságuk a visszelszámítolási hitelért vállalt giró alól mielőbb szabaduljon. Egy-két év alatt. Ez a törekvés legerősebb mozgatója, hitel-megvonással való fenyegetésnél hatásosabb megindítója az egyesüléseknek. Pedig a giró alól való gyors szabadulás az ügyletek gyors lebonyolítását kívánja, ami jelentékeny veszteséggel jár: hiszen az az adós, aki ma rossz, 4 év múlva egészen jó lehet. Ez a mai viszonyokra különösen áll. — Minthogy pedig a giró összegét meghaladó kihelyezések biztosítására a beolvadó szövetkezet igazgatósága a kihelyezés 20—25%-át kitevő készpénz vagy más garanciát kell, hogy vállaljon: ez az alap ilyenkor erősen igénybe lesz véve. Tehát a giró rohamosan csökkenhetik, évenként mondjuk 20%-al: addig a garancia alapot egyre jobban terhelik a kétségessé vált követelések. Azt vetik ennek ellenébe: „hogyha tovább akarom a sulyos obligót viselni, akkor inkább fenntartom a szövetkezetemet.” Fenn is lehet még talán 1—2 évig tartani, de ha aztán a nagy bankok türelme elfogy: egymásra hullnak el majd e kis szövetkezetek, igazgatóságaik pedig viselhetik a sulyos következményeket.

Harmadik metódus a szövetkezetek számának csökkentésére a szövetkezetnek részvénytársasággá átalakítása. Oly szövetkezetnél, melynél nagy a betétek összege, állandó a nem hitelkérő, de tőkét kérő tagok száma jó időben lehet az ilyen tranzakciót keresztül vinni. De ott, hol csekély a betét, a kihelyezés nagy, mondjuk csak a betétek összegét 40%-al felülhaladó: ott kétségbeesett kísérletezés ma a részvénytársasággá átalakulni próbálkozás. Ott csak úgy lehet részvényt elhelyezni, ha a szorongatott adósra rákiáltanak: „Felmondom az egész kölcsönt, ha eddigi befizetésedért nem fogadsz el részvényt.” Az egész kihitelezést pedig átveszi a részvénytársaság. Ez immoralis dolog is, de különben is oly terheléssel indulna neki az új társaság, mely eleve elriasztana mindenkit.

Most még nagy a választék szövetke-

zetekben: mindegyik azzal házasodhatik össze, amely iránt bizalommal viseltetik. De igen közel az ideje a kényszerházasságoknak; sőt a rögtönös felszámolásoknak is. Ezekben pedig nincs köszönet. Ép ezért jól teszik a debreczeni szövetkezetek, ha nem sokáig tanakodnak: egyesüljenek-e vagy sem; jól felfogott érdekük kívánja, hogy tultegyék magukat a személyi kérdéseken s egy-egy ember boldogulhatásáért ne kockáztassák ezer és ezer ember existenciáját.

Az uri közönség

figyelmébe ajánlom REMEK SZABÁSU, rendezészerűen készített, elegáns és divatos

férfi-, fiu- és gyermek öltönyökből,

átmeneti kabátokból, tavaszi felöltőkülönlegességekből dusan felszerelt raktáramat.

Mérték után

megrendelt ruhák kiváló gondnal rövid idő alatt elkészítetnek.
Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan elintéztetnek.

Balázs Jenő

férfi-, fiu- és gyermekruhaárúháza

Debreczen, Piacz-utca 61. szám alatt.

Külön mértékosztály
fiu és leányka ruhákra.

Telefon 6—28. Olcsó szabott árak!

GYENES ANTAL

vízvezeték, csatornázás és központi fűtés vállalata.

DEBRECZEN, Miklós-u. 29. Telefon 937

Készít minden e szakmába vágó munkálatokat, modern fürdőszobákat, angol closetteket, szabadalmazott fagymentes udvari closettet, kagylókat és kifolyó állványokat központi fűtési berendezéseket, szárító készülékeket stb. Bádogos és szerelési munkák javítását és házak évi jókarban tartását a legolcsóbb árban számítom.

bank legjobb esetben május második hé-
tében vagy a hónap közepén juthat abba
a helyzetbe, hogy a rátét $\frac{1}{2}$ %-al, 6%-ról
 $5\frac{1}{2}$ %-ra redukálja. Tehát még nem
olcsóbb a pénz, ami különben szerintünk
a börzespekulációra nem olyan lesújtó,
mert ha eddig kibirta, kibírja még két
három hétig. A spekuláció azonban
visszanyerte bizalmát s a legfontosabb
momentum, hogy a vételi megbízások a
közönség köréből egyre sűrűbben érke-
nek. Természetesen a fantasztikus hitek-
ben nincsen hiány. A legújabb börzemesé
az állami szénbányáknak a szénkartelbe
való tömörülése. Furcsa mese lenne, sze-
rencsére azonban nem igaz, mert az állami
szénbányák oly keveset termelnek, hogy
számításba sem jöhetnek a verseny szem-
pontjából.

Az állami szénbányák termelése a Máv.
szükségletének csak egy igen minimális

hányadát tudja kielégíteni s az általános
fogyasztást kizárólag a magánvállalatok
termelése fedezi. De azért megirták azt a
furcsa mesét és akadtak is, akik mindjárt
hitelt adtak neki. Szkutari kissé meg-
ijesztette a börzét és a lanyhaság ismét
bekövetkezett. Vagy talán Szkutari beve-
tele nélkül is így ellanyhult volna a hely-
zet. Mert a hausse tulságos merészséggel
törtetett előre. Végre kellett egy kis meg-
állás, mert különben megint bekövetkezett
volna a nagy hullámlás, amely még soh-
sem használt a mi piacunknak. A baj
ott van, hogy nálunk a börze csak haus-
sera van berendezkedve, csak a hausse
akar itt nyugalmat, még ha nem is indo-
kolt, még ha olyan értékben is okoz ár-
emelkedéseket, amelyek arra érdemtelenek.
A prognózis: derült, változékony, azután
ismét derült. Így jósolnak a beavatottak.
persze garancia és felelősség nélkül.

Vegyes közlemények.

A nagyvasutak villamosítása. A Ma-
gyar Mérnök- és Építész Egyletben tóvá-
rosi Fischer Gyula, az elektromos nagy-
vasutvontatás egységes rendszeréről tartott
előadást. Előadásában a különböző áram-
rendszerek hátrányait és előnyeit fejte-
gette, valamint ismertette az olasz állam-
vasutak nagy sikereit a forró árammal.
A németek és svájciak kísérleteit az egy
fázissal, továbbá azt a nagyszabásu hala-
dást, amelyet legújabbban a nagy feszül-
ségű egyenárammal Európában és Ame-
rikában elértek. Rá mutatott arra a körül-
ményre is, hogy a németajku nemzeteknek
az a törekvése, hogy az összes államok-
ban egységes rendszer gyanánt az egy
fázis fogadtassék el, a mai rohamos fej-
lődésnél teljesen helytelen és nem idő-
szerű. Szükséges már nemzetgazdasági
szempontból is, hogy mi ezzel a kérdéssel
behatóbban foglalkozzunk, mint eddig,
amit csak nagyszabásu kísérleti vonalak-
kal oldhatunk meg sikeresen. A számos
vetített képpel kísért előadást a nagyszámu
hallgatóság élénk tetszéssel fogadta.

Járási székház építése Jászberényben. Jász-
Nagykun-Szolnokvármegye alispáni hivatala 1913.
május 2-án d. e. 11 órakor versenytárgyalást
tart a Jászberényben építendő járási székház
felépítésére. Ajanlatok csak az összmunkálatokra
és fenti nap d. e. 10 órájáig nyújtandók be.

Mennyi földgáz van Erdélyben?
Egy most megjelent megbízható statisztika
szerint a Sármáson végzett furásokból
megállapították, hogy ezek naponként két-
millió köbméter földgázt szolgáltatnak,
ami évenként kétszázharminc millió köb-
méternek felel meg. Tekintettel pedig arra,
hogy Budapest főváros évenként alig
hatvan millió köbméter gázt fogyaszt el,
fogyaszt el, nyilvánvaló, hogy a sármási
gázforrások nemcsak a fővárost és a
létesítendő megfelelő gázvezeték mentén
levő valamennyi várost képesek lesznek
ellátni világító és fűtőgázzal, de elég
energiát szolgáltatnak ahhoz is, hogy a
személyvonatok nagy részének villamos
erővel való üzemeltetéséhez szükségelt
hajtóerőt rendelkezésre bocsássák.

Utépités. A Debreczen—ungvári állami közút
92,700—95,260 km. szakaszán fekvő kisvárdai
átkelési szakasz utépitési munkálataira 1913. évi
május hó 19-ik napjának d. e. 11 órájára a
nyiregyházi m. kir. államépítészeti hivatal ver-
senytárgyalást hirdet.

Elvi döntések

Ha az állandó házadómentesség iránti kére-
lem az 1909. VI. t.-cz. 40 §-ának 4 pontja és
58 §-a értelmében 15 nap alatt be nem jelentik,
a kérelem benyújtását megelőző időre az állandó
házadómentesség nem igényelhető. (A m. kir.
közigazgatási bíróságnak 32,022—1912. P. sz.
határozata.)

A jelenléti jegyek, illetve jutalékok után
járó III. osztályu kereseti adót a jutalékok adó
nyilvános számadásra kötelezett vállalat bevallani
a kivetett adót az illetőktől besz. dni és a kir.
adóhivatalba beszolgáltatni. Ebből kifolyólag a
vállalat nem igényelheti jogosan azt, hogy a kir.
kincstár a III. oszt. kereseti adót előbb a juta-
lékok évező igazgatóság, illetve felügyelő bizott-
sági tagoktól követelje. (A m. kir. közigazgatási
bíróság 28,696—1912. P. sz. határozata.)

Az olyan bejegyzett ügyvéd, aki mint bank-
igazgató az ügyvédkezést rendszerint nem gya-
korolja, jogosan igényelheti, hogy ügyvédi gya-
korlata után járó III. oszt. kereseti adója a mini-
malis tételek mérsékelt alkalmazásával állapít-
tassék meg. (A m. kir. közigazgatási bíróság
31,665—1912. O. sz. határozata.)

Nem lehet a pénzügyminiszternek az 1908.
évi V. t.-cz. 8 §-a alapján a tőkekamat és
járdékadó kulcsa tárgyában hozott határozata
ellen a közigazgatási bírósághoz panasszal éni.
(A m. kir. közigazgatási bíróságnak 24,928—1912.
P. sz. határozata.)

Az önálló keresettel bíró családtagra nem
lehet a családfo adója alapján a hadmentességi
díjat kivetni. (A m. kir. közigazgatási bíróságnak
19,298—1912. P. sz. ítélete.)

**Hirdetések felvétet-
nek a kiadóhivatal-
ban Piacz-utca 7. sz.**

Hazai beszerzési források:

Arnheim S. J.

pénzszekrény- és tresorgyára

Budapest, V., Árbocz-utca 3. sz.

Debreczeni Fémárugyár r.-t.

vízvezetési felszerelési cikkek

Debreczen, Böszörményi-ut 6.

Borsod-Miskolczi és Debreczeni István Gőzmalom

R.-T. Debreczen.

Telefon: 39.

Debreczeni Lajos

Kuczik Gábor utóda

hentesáru gyára

Debreczen, Verbóczy-utca 8—10.

Debreczeni Mezőgazdasági Gépgyár

R.-T.

Debreczen, Gyártelep Vargakert.

Magyar szabadalmazott Patkógyár R.-T.

Debreczen.

Telefon 8—11. sz.

Benyáts Emil

harisnyagyára

Debreczen, Piacz-utca 18. sz.

Báró Györffy Miklós

Első Debreczeni Hordógyár

Debreczen, Nap-utca 4. szám.

NÉMETHY L. JÁNOS

Vizmű

Vállalata.

RÁKÓCZY-UTCZA 8.

TELEFON

TELEFON

Szakszerűen készít minden-
nemű vízvezetési szereléseket
Fürdők, closettek, mosdók,
csatornázás. Gáz és villanyvilá-
gítási berendezések. Fürdők,
kutak stb.

Máthéi János

vizvezetékcsatornázás és

:: fürdőberendezési vállalata. ::

Elvállalja házi vezeték
szakszerű bekötését a
szabályrendeletnek meg-
felelően. Udvarok csa-
tornázását, angol closet-
:: tek létesítését. ::

Műhely és iroda: Darabos-u. 54.

Mintaraktár: Egyháztér 5. szám.

Telefon 321.

Első Debreczeni Gőzmosó Intézet

FEUERSTEIN MÓR

Főüzlet Piacz-utca 63. sz. Telefon 11-57.

Fióközlet Arany János-u. 15. Telefon 7-32.

Ujjonnan a legújabb technikai gépekkel
felszerelve és szakértelemmel nagy gond-
dal kezelve, a fehérnemű nem rongáló-
dik, hófehér lesz mosva, a gallér, kéze-
lők és ingek csotkeményesen lesz ki-
dolgozva, úgy hogy minden tekintetben
a mai kor igényeit kielégíteni, továbbá
mindenféle házi

fehérnemű Blousok

függönyök és mennyasszonyi kelengyék
a legolcsóbb árban és leggyorsabban
eszközöltetnek.

Piacz-utca 52. sz.

Komlós Divatháza

Megyeház mellett.

Felhivom

Hölgyek

Figyelmét!

Női felöltők angol kelméből
1/2 hosszú K 20.—
Séta öltöny minden színben K 15.—
Angol costum selyem bélésessel K 36.—
Model felöltők nagy választékban.
Ernyő és Jabo különlegességek.

Fehér etamin Blousok K 5.—
Színes sikkés Blous K 6.—
Csipke Blous K 8.—
Selyem Blous minden színben K 10.—
Blous különlegességek kézi him-
zéssel.

Pongyolák mosó delain K 8.—
Gyapju kelméből minden színben
K 16.—
Elegáns reform ruha K 30.—
Batist pongyola különlegességek.
Pongyola és fogadó ruhák feltűnést
keltők.

Olcsó árak ❖❖❖ **Szolid kiszolgálás**

Adria és Emke Levélpapírok

kizárólag elsőrendű hazai gyártmányok.

Kapható minden jobb papirkereskedésben.

RIGLER JÓZSEF EDE PAPIRNEMÜGYÁR RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG GYÁRTMÁNYAI :: **BUDAPEST.**

RAKTÁRAK:

Budapest:

VII. Rákóczi-ut 22.
VII. Erzsébet-körút 19.
V. Lipót-körút 24.
Ferencz-körút 36.
Baross-tér.
Fehérvári-ut.

Nagyvárad:

Rákóczi-ut 5.

Debreczen:

Piacz-utca 58.

Győr:

Baross-utca 18.

Temesvár:

Ferencz József-ut.

Lemberg:

Grodecka 60.
Karola Ludwika 3.
Karola Ludwika 35.

Czernowitz:

Ringplatz 13.

Fiume:

Corso 6.

Kolozsvár:

Mátyás király-tér 11.

Wien:

VII. Lerchenfelder-str. 164
IX. Alserbachstrasse 12.
IX. Alserstrasse 20.
IX. Schlicgasse 3.
XVII. Calvarienbergg 46.

Linz:

Landstrasse 48.

Salzburg:

Getreidegasse 24.

Triest:

Corso 2.

Paris:

Bould. Sebastopol 125.

Gyár: Wiener Neudorf.

M. kir. Postalakárépénztár 59.307.
Bsztrák Postalakárépénztár 10.966.

TELEFON 6—44.

HAAS LIPÓT

Linoleum

és szőnyegház
viaszkosvásznon és gummi-
áru gyári raktára Piac-u. 58.

Tekintse meg mindenki saját érde-
kében ezen ujonnan berendezett áru-
házat, ahol is meggyőződni fog, hogy
a nagyközönségnek rendelkezésére
áll ugy **Linoleum árukban**, mint
szövet szőnyegekben az óriási
választék. ☒ Az árak utólérhetetlen
olcsó szabott árakban van megállá-
pitva. Linoleumokban kitűnő uj min-
ták. ☒ Linoleum burkolatok saját
szakértő embereimmel rakatom le.
Ajánlatot és mintát ingyen küldök.
Nagyválaszték szőnyegekben, függő-
nyökben, kerevet, átalvetőkben. Asztal
és ágyterítőkben; ágyelő szőnyeg és
◆◆◆◆◆ angaratban stb. stb. ◆◆◆◆◆

Saját érdekében!

Mielőtt férfi és gyermekruha szükségletét beszerzi,
ne mulassza el megnézni

SZABÓ MIKLÓS

kész férfi-, fiu- és gyermek-ruha nagyáruházát

Debreczen, Piacz-u. 19.

(az Alföldi Takarékpénzt. szemben)

ahol a legújabb és legfinomabb angol felöltők, öltönyök, fiu- és gyermek-ruhák, nadrág különlegességek stb. állandóan **óriási választékban** vannak raktáron. A legolcsóbb szabott árak minden darabon láthatók. Tessék áruraktáram óriási nagyságáról meggyőződni!!

Külön angol uriszabóság nagyválasztéku szövetraktárral.

Telefon 10-64.

A czimre kérem ügyelni Piacz-u. 19. sz. (Fiók üzletem nincsen.)

NEUBAUER JÁNOS

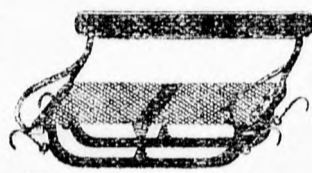
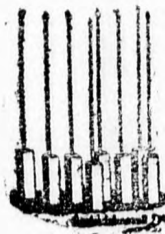
sodronykerítés gyára

Debreczen, Kétmalom-u.4.

Telefon 768.

Ajánlja a legújabb *gépsodronyfonatját*, mely a két szélén merevítő huzallal van ellátva és felső szélén tűskésre készítve; *sodronykerítéseket* szabadalmazott *betontömbös csővas oszlopokkal*; erős egyszerű és díszes *kapukat, ajtókat, szabadal-*

mazott trágyahordó puttonyt sodrony koci ülést, sodrony ágybetét, építkezéshez rabcz hálót, szabadalmazott menyestet nádfonatot, drót kosarat, áthányó rostát, szikra-

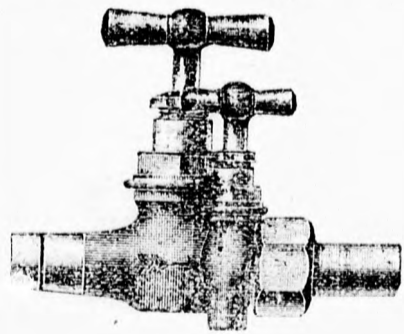
fogót, azonkívül mindenféle drótmunkát a legjutányosabban elkészít.

Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küld.

Debreczen város szabályrendeletében előirt

utcai csapokat,

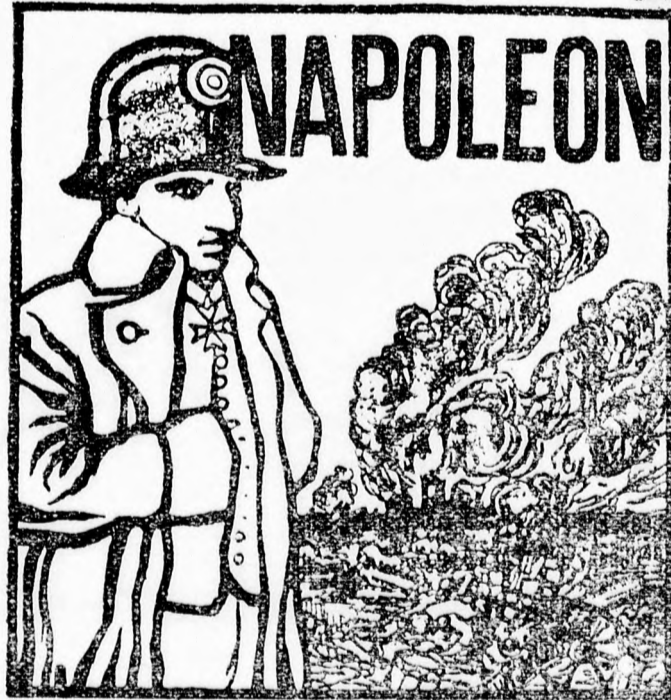
áteresztőszelepeket, valamint mindenemű vízvezetékfelszerelési cikkeket készít a

Debreczeni Fémárugyár r.-t.

Gyártelep és iroda Bősörményi-ut 6.

Telefon 10-52.

A Széchényi-utca végén.

az asperni ütközetben.

500 □ méter nagyságu MŰVÉSZI KÖRKÉP. Lakatos Arthur iparművész-tanár tervei szerint festette: Borzássy Béla festőművész. Ezen művészi értékkel bíró körképét Debreczenben a mai naptól kezdve néhány napon át a Széchényi-utca végén erre a célra épült sátorpavillonban mutatjuk be, okvetlen tekintse meg e művészi alkotást, mert ilyen gyönyörű látványosságot, nagyon ritkán lehet látni. Nyitva reggel 8 órától este 8-ig villanyvilágítás mellett.

Belépődíj 1 korona, diák, katona és gyermek-jegy 50 fillér. Kedvezményes jegyek előre válthatók Antalffy József könyvkereskedésében.

